

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 71 0 P 247799 20 Rev
Banjaluka, 19.05.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Tanje Bundalo kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Gorjane Popadić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice S.B., kćeri D. iz B., koju zastupaju advokati S.Đ. i D.L. iz Zajedničke advokatske kancelarije Đ. iz D., protiv tužene U.b.ad B., koju zastupaju S.S. i T.B., advokati iz B., radi utvrđenja, odlučujući o reviziji tužiteljice izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 247799 19 Gž od 18.03.2020. godine, na sjednici održanoj dana 19.05.2021. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Zahtjev tužene za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 247799 17 P 2 od 19.07.2019. godine, odbijen je tužbeni zahtjev tužiteljice da se utvrdi da je sa danom 21.03.2014. godine, kao krajnjim rokom za protest mjenice, prestala dospelost mjenice broj ... izdata u B. 04.05.2010. godine od strane Lj.B., a u korist tužene u svrhu obezbjeđenja ugovora o kreditu broj ... od 04.05.2010. godine, zaključenog između tužene, kao davaoca kredita i P.p. d.o.o G., kao korisnika kredita i da je slijedom toga nastupila nenaplativost označene mjenice prema regresnom dužniku Lj.B., suprugu tužiteljice, što bi tužena bila dužna priznati i trpiti. Obavezana je tužiteljica da tuženoj nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 4.598,10 KM u roku od 15 dana od dana prijema prepisa presude.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 247799 19 Gž od 18.03.2020. godine, žalba tužiteljice je odbijena i presuda Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 247799 17 P 2 od 19.07.2019. godine, potvrđena.

Odbijen je zahtjev tužiteljice za naknadu troškova sastava žalbe u iznosu od 1.316,25 KM i troškova takse na žalbu.

Odbijen je zahtjev tužene za naknadu troškova sastava odgovora na žalbu u iznosu od 1.316,25 KM.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija tužiteljica iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tužena predlaže da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužiteljice da se utvrdi da je sa danom 21.03.2014. godine, kao krajnjim rokom za protest mjenice, prestala dospelost mjenice broj ..., koja je izdata u B. 04.05.2010. godine od strane Lj.B., u korist tužene u svrhu obezbjeđenja ugovora o kreditu broj ... od 04.05.2010. godine, zaključenog između tužene, kao davaoca kredita i P.p. d.o.o G., kao korisnika kredita i da je slijedom toga nastupila nenaplativost označene mjenice prema regresnom dužniku Lj.B., suprugu tužiteljice, zahtjev da tužena to prizna i trpi, kao i zahtjev za naknadu troškova postupka.

Na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka prvostepeni sud je utvrdio da je između tužene i društva P.p. d.o.o. G., kao korisnika kredita, zaključen ugovor o kreditu dana 04.05.2010. godine, kojim je korisniku kredita odobren kredit u iznosu od 1.900,000,00 KM uz promjenljivu kamatnu stopu od 8% i rok trajanja od 25 mjeseci, a kao sredstva obezbjeđenja kredita između ostalog ugovoreno izdavanje 5 bjanko potpisanih mjenica od strane B.Lj., kao trasanta, sa ovlašćenjem za popunu mjenice; da je predmetna mjenica izdata u B. 04.05.2010. godine od strane B.Lj. pod brojem ..., u korist tužene u svrhu obezbjeđenja navedenog ugovora o kreditu, a kao mjesto plaćanja određena je U.b. ad B.; da navedena mjenica sadrži klauzulu „bez protesta“ potpisanu od strane izdavaoca mjenice B.Lj.; da je tužena s obzirom da korisnik kredita nije ispunjavao obaveze iz ugovora o kreditu i aneksa ugovora, radi naplate iznosa od 940.689,50 KM, dana 04.04.2014. godine podnijela prijedlog za izvršenje na osnovu vjerodostojne isprave - mjenice broj ..., te je rješenjem o izvršenju Osnovnog suda u Gradišci broj 72 0 I 041567 14 I od 22.07.2014. godine dozvoljeno predloženo izvršenje prodajom nekretnine izvršenika B.Lj., upisane u zk ul. br. 26 k.o. M.; da je tužiteljica protiv B.Lj. (supruga) i U.b. ad B. podnijela tužbu Osnovnom sudu u Gradišci koja je zavedena pod poslovnim brojem 72 0 P 063485 17 P, sa zahtjevom da se utvrdi da su nekretnine k.č. br. 2331/1 i 2331/12 upisane u zkul 26 k.o. M. stečene u braku između tužiteljice i njenog supruga B.Lj. (koji i dalje traje), da tuženi priznaju i trpe da se tužiteljica uknjiži sa 1/2 dijela po pravosnažnosti presude i da se utvrdi da je nedopušteno izvršenje u dijelu preko 1/2 navedenih nekretnina, koja tužba je uređena po pitanju pravilnog označavanja nekretnina i navedeno da se radi o nekretninama upisanim u zkul br. 147 k.o. M., što odgovara po novom premjeru nekretninama upisanim u plbr 755/12 k.o. M., koje su predmet izvršenja u navedenom predmetu Osnovnog suda u Gradišci; da je u prednje navedenom predmetu 72 0 P 063485 17 P, nakon što je tužiteljica u toku izvršnog postupka pred notarom D.M. dana 07.12.2017. godine, sa suprugom B.Lj. (sa kojim se u međuvremenu razvela 08.11.2017. godine), zaključila sporazum o diobi zajedničke imovine broj ..., u kome su saglasno utvrdili da su u toku trajanja bračne zajednice stekli nekretnine upisane u zkul br. 26 k.o. M., te su iste sporazumno podijelili na način da tužiteljici pripada 2/3 dijela, a njenom suprugu 1/3 dijela, tužena U.b. podnijela protivtužbu 29.11.2018. godine, kojom traži da se utvrdi da je bez pravnog dejstva prema tuženoj U.b. ad B. sporazum o diobi zajedničke imovine, do visine potraživanja koje ista ima prema B.Lj. po osnovu predmetnog ugovora o kreditu, te da S.B. prizna i trpi da se U.b. ad B. namiri u potraživanom iznosu sa pripadajućim kamatama.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud nalazi da je neosnovan prigovor tužene o nedozvoljenosti tužbe, zbog nedostatka pravnog interesa, jer tužiteljica predmetnom tužbom traži da se utvrdi da je sa danom 21.03.2014. godine kao krajnjim rokom za protest mjenice prestala dospjelost mjenice na osnovu koje je pokrenut izvršni postupak na nepokretnostima njenog (sada bivšeg) supruga Lj.B., za koje tužiteljica smatra da predstavljaju zajedničku imovinu, da nije od uticaja na vođenje ovog mjeničnog spora što se pred Osnovnim sudom u Gradišci vodi parnični postupak pod brojem 72 0 P 063485 17 P, ali da je to od značaja na pravni interes tužiteljice koja isti crpi iz činjenice da je gore navedenim izvršnim postupkom pred Osnovnim sudom u Gradišci, prema njenom shvatanju „povrijeđeno“ njeno subjektivno pravo na imovinu.

Dalje obrazlaže da u konkretnom slučaju tužiteljica osporava valjanost mjenice po osnovu koje je pokrenut izvršni postupak i kao predmet izvršenja određena imovina za koju tužiteljica smatra da pripada njoj, pa da ti navodi nemaju svoj osnov u ličnom odnosu dužnika i imaoca mjenice već proističu iz njenog pravnog interesa koji je po njoj ugrožen po osnovu mjeničnog pismena, te da bi tužba za utvrđenje bila dozvoljena tužiteljica, pored tvrdnje da traži pravnu zaštitu određenog sadržaja, mora učiniti vjerovatnim da će kad (i ako) njen zahtjev bude usvojen to za nju predstavljati ostvarenje određene pravne koristi, koju bez povoljne sudske presude, ne bi mogla ostvariti, slijedom čega nalazi da ovdje taj interes postoji imajući u vidu odredbe Porodičnog zakona („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 54/02, 41/08 i 63/14 – u daljem tekstu PZ) u pogledu zajedničkog sticanja imovine i zaključeni sporazum o diobi zajedničke imovine broj ... kod notara M.D. dana 07.12.2017. godine, te da je zbog toga tužiteljica aktivno legitimisana iz razloga što smatra da joj je od strane tužene povrijeđeno određeno pravo, jer je u izvršnom postupku po njoj zahvaćena i njena imovina.

Prvostepeni sud zaključuje da se u konkretnom slučaju radi o vlastitoj mjenici izdatoj od strane trasanta koji je glavni mjenični dužnik i da njen izdavalac u smislu člana 114. Zakona o mjenici (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 32/01, u daljem tekstu: ZM), odgovara onako kako odgovara akceptant trasirane mjenice (član 29. ZM), a njen imalac ima pravo u smislu člana 49. stav 1. istog zakona traži isplatu duga (regres) po mjenici, kamatu i ostale troškove, da i kada bi se prihvatili kao tačni navodi tužiteljice da je tužena morala predmetnu mjenicu protestovati (a nisu tačni), radi zaštite regresnih prava u odnosu na izdavaoca mjenice koji je glavni mjenični dužnik, to predmetna mjenica nije prejudicirana, jer sadrži klauzulu „bez protesta“, što oslobađa imaoca mjenice da radi ostvarenja regresa podiže protest zbog neisplate (član 47. stav 1. ZM), da nije istican prigovor da mjenica nije podnesena na isplatu u mjestu plaćanja, zbog čega se ima smatrati da je mjenica podnesena na isplatu (član 39. ZM), pa imajući u vidu navedene odredbe materijalnog prava u vezi sa utvrđenim činjeničnim stanjem, nalazi da je tužbeni zahtjev neosnovan, te je isti u cijelosti odbio.

Drugostepeni sud je prihvatio pravilnim činjenično utvrđenje i pravne zaključke prvostepenog suda, te je žalbu tužiteljice odbio i prvostepenu presudu potvrdio temeljem odredbe člana 226. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP).

Pobijana presuda je pravilna iz slijedećih razloga.

Tužiteljica tužbeni zahtjev temelji na tome da nepokretnosti koje su predmet izvršenja po rješenju o izvršenju Osnovnog suda u Gradišci broj 72 0 I 041567 14 I od 22.07.2014. godine, koji izvršni postupak je tužena pokrenula na osnovu mjenice kao vjerodostojne isprave, stečene su u

braku između nje i Lj.B., te da se radi o zajedničkoj bračnoj tekovini u čijem sticanju je i ona učestvovala.

Svoj pravni interes za podnošenje tužbe u ovoj parnici temelji na odredbi člana 271. stav 2. PZ i smatra da ima pravni interes da traži da se utvrdi da je protekao rok iz člana 45. stav 3. ZM i da je tužena shodno odredbi člana 54. stav 1. ZM izgubila pravo na naplatu mjenice u odnosu na njenog supruga, pa tako i na imovini koje se vodila kao vlasništvo B.Lj., a stečena je u bračnoj zajednici.

Odredbom člana 271. stav 2. PZ propisano je da svojim udjelom u zajedničkoj imovini jedan bračni supružnik ne može samostalno raspolagati niti ga opteretiti pravnim poslom među živima.

Tužiteljica je podnijela tužbu u smislu odredbe člana 54. ZPP, kojom je propisano je da se tužba za utvrđenje može podići kada je to posebnim propisima predviđeno (npr. podnošenje tužbe u slučajevima predviđenim Zakonom o izvršnom postupku, zatim tužbe radi valjanosti ili nevaljanosti testamenta, za nastavak spora za razvod braka od strane nasljednika umrlog supružnika i drugo, u kojim slučajevima se pravni interes pretpostavlja i ne mora dokazivati) ili kad tužilac ima pravni interes da sud utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa ... prije dospelosti zahtjeva za činidbu iz tog odnosa.

Po ocjeni ovog suda tužiteljica nema stvarnu (aktivnu) legitimaciju u ovoj parnici, kao ni procesnu legitimaciju zbog nepostojanja pravnog interesa za podnošenje tužbe za utvrđenje.

Stvarna legitimacija (aktivna ili pasivna) ne može se poistovjetiti sa pravnim interesom. Stvarna legitimacija se procjenjuje prema pravilima materijalnog prava, pa njeno nepostojanje vodi odbijanju tužbenog zahtjeva.

Tužiteljica nema aktivnu legitimaciju u ovoj parnici jer nije izdavalac predmetne mjenice, već je to njen suprug, koji je njenim izdavanjem zasnovao pravni odnos sa tuženom, te mu u smislu odredbe člana 103. ZM za obavezivanje nije bila potrebna suglasnost tužiteljice, pa zbog nepostojanja pravnog odnosa sa tuženom tužiteljica ne može pozivom na odredbu člana 271. stav 2. PZ tražiti izmjenu mjenično pravnog odnosa, zasnovanog između trećih lica, konkretno B.Lj. i tužene, jer nije aktivno legitimisana podnijeti mjeničnu tužbu, niti sa uspjehom postaviti ovakav tužbeni zahtjev u parnici.

Prigovore da je izvršenje dozvoljeno na imovini za koju tužiteljica tvrdi da je stečena u braku sa B.Lj., tužiteljica je mogla isticati u izvršnom postupku, kao treće lice, ili je mogla podnijeti tužbu i u posebnoj parnici, temeljem odredbe člana 271. stav 2. PZ, tražiti da se utvrdi da predmetna imovina predstavlja zajedničku bračnu tekovinu i da joj u sticanju iste pripada određeni dio, zbog čega je izvršenje nedopušteno, a koju parnicu je, kako proizlazi iz spisa, tužiteljica pokrenula u predmetu Osnovnog suda u Gradišci broj 72 0 P 063485 17 P.

Za razliku od stvarne legitimacije, procesna legitimacija je ovlaštenje za vođenje nekog konkretnog spora. Ona prvenstveno pripada licima koja imaju stvarnu legitimaciju, ali pod zakonom predviđenim uslovima i drugim licima, te zainteresovanim licima.

Postojanje pravnog interesa za podnošenje tužbe za utvrđenje određenog prava ili pravnog odnosa pretpostavka je dopuštenosti tužbe za utvrđenje. Odredba člana 271. stav 2. PZ ne ovlašćuje tužiteljicu za podnošenje tužbe u ovoj parnici, u kojoj traži utvrđenje činjenice, niti joj obezbjeđuje pravni interes za podnošenje tužbe. Tužbenim zahtjevom se ne traži utvrđenje nekog prava ili pravnog odnosa prije dospelosti zahtjeva za činidbu iz tog odnosa, pa tužiteljica nema ni pravnog interesa za podnošenje tužbe za utvrđenje, odnosno nema ni procesnu legitimaciju za postavljenje ovakvog zahtjeva.

Slijedom toga, tužbeni zahtjev tužiteljice je valjalo odbiti iz razloga nedostatka aktivne legitimacije, pa nisu od uticaja na drugačije presuđenje revizioni navodi koji se odnose na zaključke nižestepnih sudova u vezi predmetne mjenice.

Iz navedenih razloga, primjenom odredbe člana 248. ZPP, revizija je odbijena.

Zahtjev tužene za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju u iznosu od 1.316,25 KM je odbijen na osnovu odredbe člana 397. stav 1. ZPP, u vezi sa članom 387. stav 1. istog zakona, obzirom da ovi troškovi nisu bili nužni za vođenje parnice, niti od značaja za zaštitu prava tužene u postupku po ovom pravnom lijeku.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić